

14.11.2024

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt lausuntoamme otsikon asiassa, minkä johdosta esitämme seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yleisestä asumistuesta annettua lakia ja eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on valtion talouden tasapainottaminen ja asumistukimenojen voimakkaan kasvun hillitseminen.

Esityksen mukaan tuen määräytymisperusteisiin palautettaisiin varallisuusharkinta ja asumistuessa huomioon otettavia enimmäisasumismenoja koskevaa kuntaryhmitystä tarkistettaisiin. Varallisuusharkinnan lisäämisellä on tarkoitus kohdentaa yleistä asumistukea sitä eniten tarvitseville ja vähävaraisimmille tuensaajille. Ruokakunnan saamiin, tuen määrään vaikuttaviin tuloihin lisättäisiin 20 % varallisuusrajan (10 000 euroa tai 20 000 euroa, jos ruokakunnassa on vähintään kaksi aikuista) ylittävän nettovarallisuuden määrästä. Tukea ei myönnettäisi lainkaan, jos ruokakunnan jäsenten yhteenlaskettu nettovarallisuus olisi vähintään 50 000 euroa.

Yrittäjän tuloja koskevaa säännöstä täsmennettäisiin. Tulot arvioitaisiin jatkossakin lähtökohtaisesti yrittäjän eläkevakuutuslain mukaan vahvistetun työtulon perusteella. Toimeenpanijalle eli Kansaneläkelaitokselle annettaisiin kuitenkin yksittäistapauksissa harkintavaltaa poiketa työtulon mukaisesta tuloarviosta, jos tulotaso muiden rekisteritietojen, esimerkiksi tulorekisterin tai verotustietojen perusteella olisi tosiasiasa olennaisesti suurempi, eli vähintään kaksinkertainen vahvistettuun työtuloon verrattuna. Esityksen mukaan muutoksen tavoitteena on mahdollistaa yksittäisiin räikeisiin tilanteisiin puuttuminen ja järjestelmän legitimitietin vahvistaminen. Yritystuloa oli huhtikuussa 2024 yhteensä 23 303 asumistukea saavalla ruokakunnalla.

Eläkkeensaajan asumistuen määräytymisperusteita muutetaan vastaavasti ja omaisuuden ja tulojen vaikutusta kiristettäisiin. Lisäksi tehtäisiin joitain teknisluontoisia täsmennyksiä.

Esitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan ja vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelmaan. Esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Suomen Yrittäjät ry ei ole osallistunut esityksen valmisteluun eikä ole asiassa aiemmin lausunut.

Pidämme kannatettavana hallituksen tavoitetta hillitä asumistukimenoja kohdentamalla tukea sitä eniten tarvitseville.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan yrittäjien asumistuen osalta seuraavaa: ”Yrittäjän asumistuen arvioinnin perusteeksi otetaan YEL-työtulon sijaan kaikki todelliset tulot.”

Yrittäjän eläkelain mukainen YEL-työtulo, johon perustuvat yrittäjän eläkevakuutusmaksu ja jonka mukaan kertyvät niin yrittäjän työeläke- kuin muukin sosiaaliturva, ei perustu yrittäjän todellisiin tuloihin. YEL-työtulon tulee lain mukaan vastata palkkaa, joka pitäisi maksaa ulkopuoliselle henkilölle siitä, että hän tekisi yrityksessä saman työn, minkä yrittäjä tekee vuoden aikana. Yrittäjän todelliset tulot hyvin harvoin vastaavat vakuutuksen pohjana olevaa YEL-työtuloa.

Hallituksen esityksessä ei ole noudatettu hallitusohjelmakirjausta kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan siltä osin, kun yrittäjän todelliset verotettavat tulot ovat merkittävästi suuremmat, kun yrittäjän YEL-työtulo. Näin toki voidaan ehkäistä tuen väärinkäyttöä, mutta jätetään tuen ulkopuolelle yrittäjäkotitalouksia, joilla tosiasiallinen tuen tarve vähäisten tulojen vuoksi voisi olla, mutta lainmukainen YEL-työtulo estää nykyinen asumistuen myöntämisen.

Tuen määrään vaikuttavassa nettovarallisuudessa ehdotetaan huomioitavaksi elinkeinotoiminnan varallisuus. Tältä osin pidämme tärkeänä, että esityksessä nyt esitettyä tarkemmin arvioitaisiin sitä, miten ehdotettu muutos vaikuttaa kansalaisten taloudelliseen toimeliaisuuteen, yrittäjäksi ryhtymiseen ja olemassa olevan yritystoiminnan jatkuvuuteen sekä siihen, missä muodossa yritystoimintaa jatkossa harjoitetaan. Ehdotettu muutos ymmärtääksemme tarkoittaa sitä, että esimerkiksi toiminimiyrittäjän hankkiessa auton yritystoimintaansa, tulee sen nettoarvo huomioitavaksi asumisten määrässä, kun taas työntekijäasemassa olevan henkilön hankkiessa auton työssä kulkemiseen, vastaavaa vaikutusta ei ole. Tällaista lopputulosta emme voi pitää perusteltuna ja hyväksyttävänä.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Harri Hellstén
Työmarkkina-asioden päällikkö